

Dr. Helgi Pjeturss:

EKKI ÓFYRIRSJÁANLEG

I.

Fróðleg þótti mér þessi grein í Morgunblaðinu í dag, sem heitir „Hver sigraði í styrjöldinni?“, og þýdd er úr Bandaríkjatímaritinu „Current History“. Og athyglisverðust þó þessi orð í greinarlokin: „Nema hið ófyrirsjáanlega komi fyrir, lítur út fyrir að það þurfi ennþá eitt heimsstríð til þess að gera út um það, á hvaða grundvelli samstarf þjóðanna á að byggest í framtíðinni: Samband sósíalistískra Sovjetríkja eða Bandaríki heimsins.“

Það virðist ekki efamál að hinn vitri greinarhöfundur virðist helst telja 3. heimsstyrjöldina vísa. En maðla vil jeg móti því, að ófyrirsjáanlegt sje hvað gæti komið í veg fyrir hana. Því að jeg hygg að með vissu megi segja hvað það er. Nokkur ný þekking þarf að koma fram, og er raunar nokkurt upphaf þeirrar þekkningar nú þegar orðið. Mundu þau nýju vísindi taka mjög skjóttum þroska, ef undir það upphaf væri tekið. Mundi þá skamt til þess, að jafnvel mætti kalla homo sapientior í stað homo sapiens, (eins og nafn mannkynsins í dýrafræðinni nú er. Sapientior: bettur skynsemi gæddur, vitrari).

En takist ekki að afstýra 3. heimsstyrjöldinni, virðist mér ólíklegt að mikið mundi verða að ræða um samstarf þjóða upp úr því. Allmiklar líkur eru til þess, að sú styrjöld mundi leiða til fullkomins niðurfalls menningarinnar. Að því er þeir segja, sem helst mega teljast dómberir, er eyðileggingarmiáttur hernaðartækninnar, nú þegar orðinn svo mikill að algerlega mætti á skammri stundu leggja í rústir stærstu borgir jarðarinnar, New York og London, og ekki einungis það; heldur jafnvel valda manndauða svo miklum, að tugum miljóna skifti.

II.

Það þarf að líta á allt þetta mál frá sjónarmiði náttúrufræðinnar meir en gert hefir verið. Það þarf að átta sig á hinum tveim stefnum framvinduinnar. Styrjaldirnar eru helstefnueinkenni, og meðan helstefnan ræður, getur ekki orðið endir á ófriði öðruvísi en þannig, að mannkynið lifði undir lok. Annað einkenni helstefnunnar eru slysin. Hjer á landi hafa slysin á þessum síðustu tímum verið í ljótasta lagi.

Þarf ekki annað en minna á það hve hörmulega 3 smábörn hafa látið lífið á nokkrum dögum, tvö drepin á götu úti, en hið þriðja kafnað í mykjuhaug. Svo ömurleg slys mundu ekki eiga sjer stað hjá íslenskri þjóð sem væri farin að átta sig á mannkyushlutverki sínu. En það væri sama sem upphaf hinnar nauðsynlegustu stefnubreytingar. Raunar má nú sjá nokkur merki þess, að hin mikla stefnubreyting gæti orðið jafnvel þó að íslenska þjóðin áttaði sig ekki á hlutverki sínu. Virðist mjær þar athyglisverðast það sem lesa má í bók eftir enska liðsforingjann Ripley Webb er heitir „A meaning to Life“ (Um tilgang lífsins). Gerir höfundurinn (S. 131) ráð fyrir því, að mannkynið muni, ef til vill, sjá fram á, að frekari framfara verði ekki kostur, án samstarfs þeirra sem byggja jarðstjörnur lengra komnar en vor er. „The threads of man's activities are being drawn to a point where he may see the impossibility of further progress without the co-operation of those

who inhabit worlds more advanced than his own.....“

Orðin „Although unity will be the keynote of the Great Newness“ (á sömu bls.), benda cinnig til nokkurs skyldleika við hugsun Nýals, þó að allmiklu þokulegar sje að orði komist.

Bækur Webbs eru allmikið lesnar og miklar líkur til að fleiri komi, og virðist mega gera sjer nokkrar vonir um, að þar kunni að koma fram þessi aðalhugsun um samband mannkyns vors við fullkomnari mannkyn á öðrum jarðstjörnum alheimsins, svo aukin og endurbætt, að duga mundi til franfarahorfs. Munði þar ófæð greiða fyrir, ef nokkur hundruð manns hjer á landi hefðu mikinn hug á því, að svo gæti orðið.

Helgi Pjeturss.

E.S. Í bók minni „Þónýall“ s. 253, hefir misritast Webbs f. Webb.

H. P.